

Przegląd treści

O Autorach	XXXV
Przedmowa	XXXIX
Wykaz skrótów	XLI
 Część A. Komentarz praktyczny do poszczególnych instytucji i spraw z zakresu materialnego prawa pracy	 1
§ 1. Uwagi wstępne	1
§ 2. Podstawy zatrudnienia	25
§ 3. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	33
§ 4. Umowy o pracę	47
§ 5. Zmiana warunków umowy o pracę	98
§ 6. Ustanie stosunku pracy	113
§ 7. Restrukturyzacja zatrudnienia	193
§ 8. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	220
§ 9. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	267
§ 10. Regulamin pracy	294
§ 11. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	321
§ 12. Zakaz konkurencji	352
§ 13. Odpowiedzialność materialna pracowników	380
§ 14. Odpowiedzialność porządkowa pracowników	396
§ 15. Odpowiedzialność pracodawcy	410
§ 16. Czas pracy	428
§ 17. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	482
§ 18. Uprawnienia opiekunów dzieci	545
§ 19. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników	581
§ 20. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników	607
§ 21. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	632
§ 22. Współpraca pracodawcy z pozazwiązkowymi przedstawicielstwami pracowników	651
§ 23. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy	665
§ 24. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	680
§ 25. Układ zbiorowy pracy	721
§ 26. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	749
 Część B. Wzory umów i pism z zakresu prawa pracy materialnego	 813
§ 1. Uwagi wstępne	813
§ 2. Podstawy zatrudnienia	814
§ 3. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	818
§ 4. Umowy o pracę	822
§ 5. Zmiana warunków umowy o pracę	838
§ 6. Ustanie stosunku pracy	840
§ 7. Restrukturyzacja zatrudnienia	847
§ 8. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	860
§ 9. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	865
§ 10. Regulamin pracy	873
§ 11. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	886
§ 12. Zakaz konkurencji	888
§ 13. Odpowiedzialność materialna pracowników	892
§ 14. Odpowiedzialność porządkowa pracowników	898
§ 15. Odpowiedzialność pracodawcy	902

§ 16. Czas pracy.....	903
§ 17. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	905
§ 18. Uprawnienia opiekunów dzieci	911
§ 19. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników.....	925
§ 20. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników	928
§ 21. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	930
§ 22. Współpraca pracodawcy z pozazwiązkowymi przedstawicielstwami pracowników	942
§ 23. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy.....	954
§ 24. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	957
§ 25. Układ zbiorowy pracy	973
§ 26. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	979

Część C. Komentarz praktyczny do procesowego prawa pracy 1053

§ 1. Postępowanie ugodowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1053
§ 2. Koszty w sprawach z zakresu prawa pracy	1064
§ 3. Reprezentacja stron w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu prawa pracy.....	1088
§ 4. Pisma procesowe	1126
§ 5. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1146
§ 6. Postępowanie odwoławcze. Czynności procesowe związane z wnoszeniem środków zaskarżenia	1192
§ 7. Sąd polubowny (art. 1154–1217 KPC)	1251
§ 8. Postępowanie egzekucyjne	1256

Część D. Wzory pism procesowych z zakresu prawa pracy 1275

§ 1. Uwagi wstępne.....	1275
§ 2. Postępowanie ugodowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1276
§ 3. Koszty w sprawach z zakresu prawa pracy.....	1285
§ 4. Reprezentacja stron w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu prawa pracy.....	1286
§ 5. Podstawy zatrudnienia	1289
§ 6. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	1295
§ 7. Umowy o pracę	1297
§ 8. Zmiana warunków umowy o pracę	1299
§ 9. Ustanie stosunku pracy	1302
§ 10. Restrukturyzacja zatrudnienia.....	1313
§ 11. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	1315
§ 12. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.....	1322
§ 13. Regulamin pracy	1324
§ 14. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	1325
§ 15. Zakaz konkurencji	1327
§ 16. Odpowiedzialność materialna pracowników.....	1332
§ 17. Odpowiedzialność porządkowa pracowników	1340
§ 18. Odpowiedzialność pracodawcy.....	1342
§ 19. Czas pracy.....	1350
§ 20. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	1351
§ 21. Uprawnienia opiekunów dzieci	1352
§ 22. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników	1353
§ 23. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych.....	1354
§ 24. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	1355
§ 25. Współpraca pracodawcy z pozazakładowymi przedstawicielstwami pracowników.....	1356
§ 26. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy	1357
§ 27. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	1358
§ 28. Układ zbiorowy pracy	1359
§ 29. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	1360
§ 30. Pisma procesowe.....	1364
§ 31. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1387

---

§ 32. Postępowanie odwoławcze. Czynności procesowe związane z wnoszeniem środków zaskarżenia	1397
§ 33. Sąd polubowny (art. 1154–1217 KPC)	1403
§ 34. Postępowanie egzekucyjne.....	1404
 Indeks rzeczowy	 1423

Spis treści

O Autorach	XXXV
Przedmowa	XXXIX
Wykaz skrótów	XLI
Część A. Komentarz praktyczny do poszczególnych instytucji i spraw z zakresu materialnego prawa pracy	1
§ 1. Uwagi wstępne	1
I. Uprzywilejowanie pracownika w porównaniu z równorzędnością stron w stosunkach prawa cywilnego	2
1. Uprzywilejowanie pracownika	2
2. Korzystniejsze warunki zatrudnienia	3
3. Zasada automatyzmu prawnego	3
4. Postanowienia niedyskryminujące	3
II. Zasady prawa pracy	4
1. Kodeks pracy jako źródło prawa	4
2. Prawo do pracy	4
3. Swoboda nawiązania stosunku pracy	7
4. Poszanowanie dóbr osobistych pracownika	7
5. Równość i niedyskryminowanie w zatrudnieniu	11
6. Prawo do godziwego wynagrodzenia	17
7. Prawo do wypoczynku	19
8. Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy	20
9. Zapewnianie potrzeb socjalno-bytowych pracowników	21
10. Ułatwianie podnoszenia kwalifikacji	22
11. Prawo koalicji	23
12. Partycypacja pracownicza	23
13. Warunki korzystania z uprawnień	23
III. Źródła prawa pracy	23
1. Pojęcie „prawo pracy”	23
2. Typowe źródła prawa pracy	24
3. Pragmatyki służbowe	24
4. Specyficzne źródła prawa pracy	24
5. Pakiety socjalne	24
6. Hierarchia źródeł prawa	24
7. Odesłanie	24
§ 2. Podstawy zatrudnienia	25
I. Charakterystyka w ujęciu porównawczym	26
1. Stosunki pracy	26
2. Stosunki pracy tymczasowej	27
3. Stosunki cywilnoprawne	29
II. Domniemanie istnienia stosunku pracy	29
1. Obowiązki pracownika	29
2. Zasada swobody umów	30
3. Treść umowy	31
III. Sankcje w przypadku stosowania nieprawidłowej podstawy zatrudnienia	32
1. Odpowiedzialność karna	32
2. Zawarcie umowy cywilnoprawnej w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę	32
3. Uporczywe i złośliwe naruszanie praw pracowniczych	32
4. Roszczenia o charakterze cywilnoprawnym	32
§ 3. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	33
I. Rekrutacja w świetle teorii zarządzania zasobami ludzkimi	34
1. Rekrutacja	34
2. Kandydaci do pracy	35
3. Umowa przedwstępna	35
II. Ochrona danych osobowych w procesie rekrutacji	35

1. Pojęcie danych osobowych	35
2. Ramy prawne ochrony danych osobowych kandydatów do pracy	36
3. Zakres informacji, o jakie można pytać kandydatów do pracy	37
4. Zbieranie danych osobowych od podmiotu trzeciego	40
5. Dane sensytywne	41
6. Postępowanie z danymi osobowymi kandydatów do pracy	43
III. Zakaz dyskryminacji w rekrutacji	43
1. Zasady ogólne	43
2. Kryteria różnicujące uznawane za dyskryminację	44
3. Kryteria różnicujące jako podstawa uzasadniająca słuszność stosowanych kryteriów rekrutacji	45
§ 4. Umowy o pracę	47
I. Warunki zawarcia umowy	50
1. Charakter umowy	50
2. Zawarcie umowy	50
3. Forma umowy	50
4. Język polski	51
5. Zasada uprzywilejowania pracownika	51
6. Łatwość stosowania	51
7. Dwie umowy o pracę z tym samym pracodawcą	51
8. Umowa pozorna	51
II. Charakterystyka rodzajów umów o pracę	52
1. Rodzaje umów o pracę	52
2. Umowa na okres próbny	54
3. Umowa na czas określony	56
4. Umowa na czas zastępstwa nieobecnego pracownika	59
5. Umowa o pracę na czas wykonania określonej pracy	60
6. Umowa na czas nieokreślony	61
7. Umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego	62
III. Telepraca	62
1. Uwagi ogólne	62
2. Wdrożenie telepracy w zakładzie	63
3. Szczegółowe warunki wykonywania telepracy	65
4. Warunki odstępowania od telepracy na rzecz klasycznego zatrudnienia na terenie zakładu pracy	68
5. Warunki pracy i płacy telepracowników w świetle zasady równego traktowania i niedyskryminacji	69
IV. Strony umowy o pracę	69
1. Pracodawca	69
2. Osoba reprezentująca pracodawcę	71
3. Pracownik	74
V. Treść umowy o pracę	76
1. Zagadnienia ogólne	76
2. Elementy umowy o pracę	77
3. Fakultatywne postanowienia umowy	85
VI. Informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia	89
1. Uwagi ogólne	89
2. Zakres informacji	90
3. Forma i sposób przekazania informacji	94
4. Zmiana warunków zatrudnienia	95
5. Termin przekazania informacji	96
6. Potwierdzenie pracownika zapoznania się z informacją	96
§ 5. Zmiana warunków umowy o pracę	98
I. Uwagi ogólne	99
1. Zmiana warunków umowy	99
2. Porozumienie zmieniające	99
II. Porozumienie zmieniające	99
1. Nawiązanie stosunku pracy oraz ustalenie warunków pracy i płacy	99
2. Odesłanie do KC	99
3. Zawarcie porozumienia zmieniającego	100
4. Zgoda pracownika	100
5. Forma porozumienia	100

6. Kwalifikowana forma porozumienia	100
7. Wejście w życie zmian warunków umowy	101
8. Zmiany wprowadzane przez strony w drodze porozumienia zmieniającego	101
9. Skutki zmian	101
10. Porozumienie zmieniające – umowa o pracę	101
11. Telepraca	102
12. Roszczenia	102
13. Nieważność oświadczenia woli	102
14. Błąd	102
15. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli	103
III. Wypowiedzenie zmieniające	103
1. Wypowiedzenie warunków pracy i płacy	103
2. Warunki umowy o pracę	103
3. Zmiany na niekorzyść pracownika	103
4. Zmiana warunków zatrudnienia na korzyść pracownika	103
5. Odesłanie	104
6. Forma wypowiedzenia zmieniającego	104
7. Oświadczenie o wypowiedzeniu zmieniającym	104
8. Wypowiedzenie warunków pracy i płacy umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony z przyczyn nie dotyczących pracownika	104
9. Kontrola sądowa wypowiedzenia	104
10. Uzasadnienie wypowiedzenia	104
11. Ograniczenie wypowiedzenia	105
12. Obniżenie wynagrodzenia	105
13. Uzasadnienie wypowiedzenia	105
14. Zakładowa organizacja związkowa	106
15. Nowe warunki pracy i płacy	106
16. Istotna zmiana rozkładu czasu pracy	106
17. Przyznanie pracownikowi w umowie o pracę świadczenia nieprzewidzianego w przepisach o wynagrodzeniu dla danego stanowiska	106
18. Czynności wynikające z rodzaju pracy	106
19. Oświadczenie pracownika	107
20. Odmowa przyjęcia nowych warunków	107
21. Skutek ustania (rozwiązania) umowy o pracę w razie odmowy przyjęcia zaproponowanych warunków pracy lub płacy	107
22. Cel wypowiedzenia	108
23. Współprzyczyna rozwiązania umowy o pracę	108
IV. Powierzenie pracownikowi innej pracy	108
1. Wprowadzenie	108
2. Oświadczenie o powierzeniu pracownikowi innej pracy	109
3. Uzasadnione potrzeby pracodawcy	109
4. Pojęcie potrzeb pracodawcy	109
5. Okres powierzenia pracownikowi innej pracy	109
6. Powierzenie pracownikowi innej pracy na okres dłuższy niż 3 miesiące w roku kalendarzowym	109
7. Ocena zgodności innej pracy powierzonej pracownikowi z kwalifikacjami pracownika	110
8. Pojęcie kwalifikacji	110
9. Obowiązki pracodawcy	110
10. Roszczenia pracownika	110
11. Odesłanie	111
12. Stan klęski żywiołowej	111
§ 6. Ustanie stosunku pracy	113
I. Uwagi wstępne	116
1. Podstawowe regulacje dotyczące sposobów ustania stosunku pracy	116
2. Wygaśnięcie stosunku pracy	117
3. Szczególne sposoby ustania stosunku pracy	117
II. Porozumienie stron	117
1. Systematyka KP	117
2. Porozumienie stron rozwiązujące umowę o pracę	118
3. Zgodna wola stron	118
4. Porozumienie stron	118

5. Odesłanie	118
6. Strona inicjująca ustanie umowy o pracę na mocy porozumienia stron	119
7. Pismo skierowane przez pracownika do pracodawcy	119
8. Przyjęcie oferty rozwiązania umowy o pracę na mocy porozumienia stron z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia	119
9. Oferent	119
10. Czas związania ofertą	119
11. Oferta pracownika złożona pracodawcy listownie	120
12. Data ustania stosunku pracy	120
13. Data rozwiązania umowy o pracę	120
14. Nieważna klauzula umowna	120
15. Wypowiedzenie umowy przez jedną ze stron	120
16. Oświadczenie woli pracownika	121
17. Pracownica w ciąży	121
18. Przejęcie pracownika na mocy porozumienia pracodawców	121
III. Wypowiedzenie dokonane przez pracodawcę	121
1. Uwagi wstępne	121
2. Przyczyny	126
3. Procedura	133
4. Uprawnienia pracownika w przypadku niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę	141
IV. Wypowiedzenie dokonane przez pracownika	150
1. Jednostronne rozwiązanie umowy	150
2. Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o pracę	151
3. Forma oświadczenia	151
4. Wola pracownika	151
5. Przyczyna wypowiedzenia	151
V. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika (art. 52 KP)	152
1. Uwagi ogólne	152
2. Przyczyny rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia	155
VI. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn niezawinionych przez pracownika (art. 53 KP)	165
1. Uwagi ogólne	165
2. Okresy ochronne w związku z nieobecnością pracownika w pracy z powodu choroby	166
3. Inne niż choroba przyczyny nieobecności pracownika w pracy	168
4. Nieobecność pracownika w pracy z powodu sprawowania opieki nad dzieckiem oraz odosobnienia pracownika ze względu na chorobę zakaźną	169
5. Stawienie się pracownika w pracy w związku z ustaniem przyczyny nieobecności	169
6. Ponowne zatrudnienie pracownika	170
VII. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika (art. 55 KP)	171
1. Uwagi ogólne	171
2. Wydanie orzeczenia lekarskiego stwierdzającego szkodliwy wpływ wykonywanej pracy na zdrowie pracownika	172
3. Ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków wobec pracownika	173
4. Prawne konsekwencje rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia	176
VIII. Roszczenia pracownika w razie niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia	176
1. Uwagi ogólne	176
2. Żądanie przywrócenia do pracy albo odszkodowania	177
IX. Roszczenie pracodawcy o odszkodowanie w razie nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia	182
1. Uwagi ogólne (art. 61 ¹ KP)	182
2. Wysokość odszkodowania i przedawnienie roszczeń (art. 61 ² KP)	182
X. Rozwiązanie umowy z upływem czasu, na jaki została zawarta	183
1. Umowy terminowe	183
2. Kobieta w ciąży	183
XI. Wygaśnięcie umowy	183
1. Uwagi ogólne	183
2. Śmierć pracownika (art. 63 ¹ KP)	184
3. Śmierć pracodawcy (art. 63 ² KP)	185

4. Niezgłoszenie przez pracownika powrotu do pracy po rozwiązaniu stosunku pracy z wyboru (art. 74 KP)	186
5. Upływ 3-miesięcznego okresu nieobecności pracownika w pracy spowodowanej tymczasowym aresztowaniem (art. 66 § 1 KP)	186
XII. Świadcstwo pracy	187
1. Uwagi ogólne	187
2. Treść świadctwa pracy	188
3. Obowiązek wydania świadctwa pracy	189
4. Roszczenie o wydanie świadctwa pracy	190
5. Sprostowanie świadctwa pracy	190
6. Odpowiedzialność za niewydanie w terminie lub wydanie niewłaściwego świadctwa pracy	191
§ 7. Restrukturyzacja zatrudnienia	193
I. Wstęp	194
1. Gospodarka industrialna	194
2. Gospodarka postindustrialna	194
II. Rozwiązanie umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracowników u pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników	194
1. Zwolnienia grupowe	194
2. Zwolnienia indywidualne	204
3. Uprawnienia pracowników	205
III. Rozwiązanie umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracowników u pracodawców zatrudniających poniżej 20 pracowników	212
IV. Przejście zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę	212
1. Pojęcie przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę	212
2. Sukcesja generalna	214
3. Obowiązki informacyjne przedstawicielstw pracowników	217
4. Uprawnienia pracowników	218
§ 8. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	220
I. Zagadnienia terminologiczne	222
1. Pojęcie wynagrodzenia	222
2. Pojęcia związane z wynagradzaniem pracowników	225
II. Zakaz dyskryminacji w wynagradzaniu	226
1. Prawne uregulowania dotyczące zakazu dyskryminacji w wynagradzaniu	226
2. Jednakowa praca i praca jednakowej wartości	228
3. Przypadki uzasadniające różnicowanie zasad wynagradzania	229
4. Sposoby dokonywania porównań	231
5. Ciężar dowodów	232
6. Konsekwencje uznania istnienia dyskryminacji	233
III. Wynagrodzenie zasadnicze	234
1. Zasady ustalania wysokości wynagrodzenia zasadniczego	234
2. Wartościowanie stanowisk	236
3. Formalne sposoby kształtowania wynagrodzenia zasadniczego	237
IV. Świadczenia związane z wynikami	239
1. Istota świadczeń związanych z wynikami pracy	239
2. Premie	240
3. Nagrody	246
4. Premie uznaniowe	249
5. Premia/nagroda z zysku	250
V. Wynagrodzenie wypłacane w przypadku niewykonywania pracy	251
1. Dopuszczalność odpłatnego niewykonywania pracy – zagadnienia ogólne	251
2. Wynagrodzenie przestojowe	252
3. Wynagrodzenie chorobowe	254
VI. Świadczenia związane z odejściem z pracy	256
1. Rodzaje świadczeń przyznawanych pracownikom w związku z odejściem z pracy ...	256
2. Odprawa emerytalna i rentowa	256
3. Odprawa pośmiertna	259
VII. Ochrona wynagrodzenia za pracę	261
1. Obowiązek wypłaty wynagrodzenia	261
2. Wpłata wynagrodzenia zasadniczego	262
3. Częstotliwość, miejsce i czas wypłaty wynagrodzenia zasadniczego	263
4. Ograniczenia w dokonywaniu potrąceń	264

§ 9. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	267
I. Wstęp	269
1. Obowiązki pracodawcy	269
2. Adresaci	269
3. Obowiązki socjalne pracodawcy	269
II. Kryterium „pełnych etatów”	269
1. Kryterium przy ustalaniu obowiązków socjalnych	269
2. Liczba zatrudnionych pracowników a utworzenie funduszu	269
III. Grupy pracodawców (art. 3 FundŚwSocjU)	270
1. Podział pracodawców	270
2. Układ zbiorowy pracy	270
3. Możliwość rezygnacji z założenia funduszu	270
IV. Określenie „według stanu na dzień 1 stycznia”	271
V. Świadczenie urlopowe	271
1. Świadczenie coroczne jednorazowe	271
2. Wysokość świadczenia urlopowego	271
3. Zasada wypłaty świadczenia urlopowego	272
4. Termin wypłaty świadczenia urlopowego	272
VI. Tworzenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych – art. 5 FundŚwSocjU	273
1. Elementy funduszu	273
2. Odpis podstawowy	273
3. Odpisy dodatkowe (fakultatywne)	273
4. Zwiększenia	273
5. Przeciętna liczba zatrudnionych a wysokość odpisu na ZFŚS	274
6. Odrębny rachunek bankowy funduszu socjalnego	274
7. Termin odprowadzenia odpisów na konto	275
8. Niewykorzystane środki	276
VII. Administrowanie funduszem	276
1. Pracodawca jako administrator funduszu	276
2. Inne przypadki	276
VIII. Osoby uprawnione do korzystania z funduszu	277
1. Uprawnieni do korzystania z funduszu	277
2. Pracodawcy prowadzący działalność socjalną	277
3. Członkowie rodzin	278
IX. Przeznaczenie środków funduszu	278
1. Wykorzystanie środków funduszu	278
2. Działalność socjalna	278
X. Zmiana ustawy w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego	279
1. Stanowisko judykatury	279
2. Wprowadzenie takiego zapisu do FundŚwSocjU	279
XI. Wypoczynek	279
1. Wypoczynek pracowników oraz ich rodzin	279
2. Częstotliwość korzystania przez pracowników i ich rodziny z dopłat do wypoczynku	279
3. Liczba dni urlopu wypoczynkowego	280
XII. Działalność sportowo-rekreacyjna	280
1. Pracodawcy posiadający własne obiekty sportowo-rekreacyjne	280
2. Pracodawcy nieposiadający obiektów sportowo-rekreacyjnych	280
XIII. Działalność kulturalno-oświatowa	280
XIV. Finansowanie imprez okolicznościowych	281
XV. Pomoc materialna	281
1. Charakter pomocy	281
2. Pomoc finansowa	281
3. Pomoc rzeczowa	281
XVI. Bony towarowe czy świadczenie pieniężne na święta	281
1. Zwolnienie od podatku	281
2. Karta przedpłacona	282
XVII. Pomoc na cele mieszkaniowe	282
1. Pomoc na cele mieszkaniowe	282
2. Zwrotna lub bezzwrotna pomoc na cele mieszkaniowe	282
XVIII. Zasady przyznawania świadczeń z funduszu	283
1. Przyznawanie świadczeń z funduszu	283
2. Kryteria socjalne	284

XIX. Oświadczenie	284
1. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu	284
2. Ocena sytuacji życiowej pracownika przez pracodawcę	285
3. Oświadczenie pracownika	285
XX. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	285
1. Regulamin funduszu	285
2. Treść regulaminu	286
3. Pełnomocnictwo	286
4. Komisja socjalna	286
5. Osoby uprawnione do korzystania ze świadczeń z funduszu	286
6. Kryterium socjalne	287
XXI. Wspólna działalność socjalna	288
1. Łączenie środków funduszu	288
2. Połączone na podstawie umowy środki funduszu	288
3. Umowa	288
XXII. Zwolnienia podatkowe	289
XXIII. Składki ZUS	289
1. Świadczenia z ZFŚS	289
2. Składka zdrowotna	290
XXIV. Przejęcie pracowników w trybie art. 23 ¹ KP a obowiązki związane z tworzeniem i prowadzeniem ZFŚS	290
1. Przekształcenia własnościowe	290
2. Rozliczenie funduszu	290
XXV. Przejmowanie całego zakładu pracy przez pracodawcę zobowiązanego do tworzenia funduszu	290
1. Przejęcie środków przez fundusz	290
2. Przejmowane środki	290
XXVI. Przejmowanie całego zakładu pracy przez pracodawcę niezobowiązanego do tworzenia funduszu na dzień przejęcia	290
1. Pracodawca przejmujący zakład	290
2. Treść regulaminu	291
3. Odpis na fundusz	291
XXVII. Przejęcie części zakładu pracy	291
XXVIII. Zasady podziału i przekazania środków funduszu	291
1. Środki funduszu	291
2. Wyliczenie kwoty	292
3. Wartość funduszu	292
XXIX. Zasady przekazania odpisu podstawowego	292
1. Podział środków pieniężnych	292
2. Porozumienie	292
XXX. Termin rozliczenia środków funduszu pomiędzy pracodawcami	293
1. Termin przekazania środków	293
2. Porozumienie w zakresie terminu	293
XXXI. Świadczenie urlopowe a przejęcie pracodawcy	293
1. Uprawnienia do korzystania z ZFŚS	293
2. Prawo do świadczenia urlopowego	293
§ 10. Regulamin pracy	294
I. Uwagi ogólne	295
1. Charakterystyka instytucji	295
2. Regulamin w systemie prawa pracy	297
II. Obowiązek wprowadzenia regulaminu pracy	298
1. Wydanie regulaminu	298
2. Wprowadzenie regulaminu pracy przez pracodawcę zatrudniającego mniej niż 20 pracowników	299
3. Zbieg regulacji układowej i regulaminowej	300
III. Utrata mocy obowiązującej regulaminu pracy	300
1. Spadek liczby pracowników poniżej 20 osób	300
2. Uchylenie mocy obowiązującej	301
IV. Zakres podmiotowy regulaminu pracy	301
1. Osoby objęte regulaminem	301
2. Umowy cywilnoprawne	302
3. Jedność regulaminu	302

V. Procedura wydania regulaminu pracy	302
1. Wymóg uzgodnienia	302
2. Tryb uzgadniania	303
3. Nowa organizacja związkowa	304
VI. Publikacja regulaminu pracy i jego wejście w życie	305
1. Wejście w życie	305
2. Sposób publikacji regulaminu	306
3. Wpływ na stosunek pracy	306
4. Zapoznanie nowych pracowników	306
VII. Zmiana treści regulaminu pracy	307
1. Tryb wprowadzania zmian	307
2. Wpływ zmiany regulaminu na stosunki pracy	307
3. Zawieszenie stosowania	308
4. Przejście zakładu pracy	308
VIII. Zakres przedmiotowy regulaminu pracy	308
1. Treść regulaminu pracy	308
2. Szczegółowa treść regulaminu pracy	311
§ 11. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	321
I. Źródła obowiązku pracodawcy przeciwdziałania mobbingowi	322
1. Obowiązek przeciwdziałania mobbingowi	322
2. Miejsce unormowania w KP	323
II. Pojęcie mobbingu	323
1. Uwagi wstępne	323
2. Zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi. Ofiara mobbingu	324
3. Sprawca mobbingu	325
4. Zachowania polegające na uporczywym i długotrwałym nękanii lub zastraszaniu pracownika	325
5. Zanizowana ocena przydatności zawodowej. Poniżenie lub ośmieszenie pracownika ...	326
6. Przykłady mobbingu	327
7. Zachowania wykraczające poza mobbing	328
8. Ciężar dowodu	328
III. Obowiązek pracodawcy przeciwdziałania mobbingowi	329
1. Obowiązek przeciwdziałania mobbingowi	329
2. Informowanie pracowników, co robić w przypadku mobbingu	330
3. Środki zaradcze	331
IV. Roszczenia przysługujące pracownikowi w związku z mobbingiem	331
1. Uwagi wstępne	331
2. Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę z tytułu rozstroju zdrowia spowodowanego mobbingiem	331
3. Odszkodowanie za rozwiązanie stosunku pracy z powodu mobbingu	335
V. Możliwość dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych w razie mobbingu	340
1. Regulacja mobbingu w KP	340
2. Odpowiedzialność pracodawcy	341
VI. Odpowiedzialność karna za mobbing i dochodzenie roszczeń z tego tytułu	341
1. Odpowiedzialność karna	341
2. Powództwo adhezyjne	348
§ 12. Zakaz konkurencji	352
I. Zakaz konkurencji w czasie trwania stosunku pracy	353
1. Uwagi historyczne	353
2. Obowiązek pracownika powstrzymania się od prowadzenia działalności konkurencyjnej	353
3. Zasada wolności pracy	354
4. Kolizja interesów oraz zagrożenie dobrego imienia pracodawcy	354
5. Zakaz jakiegokolwiek pracy lub działalności gospodarczej	354
6. Zakaz dodatkowego zatrudnienia	355
7. Tajemnica pracodawcy	355
8. Czas trwania	357
9. Forma umowy	357
10. Zakres podmiotowy	358
11. Zakres przedmiotowy	358
12. Termin umowy o zakazie konkurencji	360

13. Wynagrodzenie lub odszkodowanie	361
14. Zawarcie, zmiana czy rozwiązywanie umowy o zakazie konkurencji w trakcie trwania zatrudnienia	361
15. Naruszenie przez pracownika zakazu konkurencji przewidzianego w umowie.....	362
16. Szkoda wskutek naruszenia przez pracownika zakazu konkurencji.....	363
II. Zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy	364
1. Odpowiednie stosowanie	364
2. Forma umowy	364
3. Zakres podmiotowy	365
4. Termin	365
5. Zakres przedmiotowy	366
6. Termin zakończenia umowy o zakazie konkurencji	368
7. Odszkodowanie	371
8. Nieważność czynności prawnej	373
9. Odpowiedzialność pracownika	373
III. Forma umowy.....	376
1. Forma pisemna pod rygorem nieważności	376
2. Umowa ustna	376
3. Zwyczaj	376
IV. Stosunek do przepisów odrębnych	376
1. Prawo spółdzielcze	376
2. Zwalczanie nieuczciwej konkurencji	376
3. Ochrona danych osobowych oraz informacji niejawnych	377
4. Cywilnoprawna umowa agencyjna	377
5. Członkowie zarządu spółki kapitałowej	377
6. Zakaz łączenia stanowisk	378
7. Dodatkowe zatrudnienie	378
§ 13. Odpowiedzialność materialna pracowników.....	380
1. Uwagi wstępne.....	381
1. Odpowiedzialność pracownika na podstawie prawa cywilnego	381
2. Uregulowanie w KP	381
II. Ogólna odpowiedzialność materialna.....	381
1. Odpowiedzialność materialna	381
2. Warunki niezbędne do zaistnienia pracowniczej odpowiedzialności materialnej ...	382
3. Przesłanki odpowiedzialności materialnej.....	382
4. Ciężar dowodu	385
5. Wyłączenie odpowiedzialności materialnej pracownika	385
6. Wysokość odszkodowania.....	386
7. Wyrządzenie szkody wraz z innymi pracownikami	388
8. Uгода	388
9. Odpowiedzialność pracodawcy za szkodę wyrządzoną przez pracownika osobie trzeciej	388
III. Odpowiedzialność za mienie powierzone	390
1. Pracownicza odpowiedzialność za mienie powierzone	390
2. Indywidualna odpowiedzialność za mienie powierzone.....	390
3. Wspólna odpowiedzialność za mienie powierzone	392
IV. Przedawnienie roszczeń	395
1. Terminy przedawnień	395
2. Roszczenia regresowe	395
§ 14. Odpowiedzialność porządkowa pracowników.....	396
I. Charakter instytucji.....	397
1. Unormowanie	397
II. Kara porządkowa.....	397
1. Karanie pracowników a naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu ..	397
2. Kara porządkowa a prawo do premii	397
3. Osoby uprawnione do stosowania kar porządkowych	398
4. Przesłanki stosowania kar porządkowych	398
5. Rodzaje kar porządkowych i charakter przepisów je regulujących	398
6. Kara upomnienia i kara nagany – podstawa zastosowania	399
7. Kara pieniężna	399
8. Hierarchia kar porządkowych	400
9. Kary porządkowe – zakres przedmiotowy	400

10. Kara porządkowa a rozwiązywanie umowy o pracę	400
11. Termin stosowania kar porządkowych	401
III. Trzy etapy stosowania kar porządkowych.....	401
1. Wysłuchanie pracownika	401
2. Podjęcie decyzji o zastosowaniu kary porządkowej	403
3. Zawiadomienie pracownika o zastosowaniu kary porządkowej	404
IV. Treść zawiadomienia pracownika o zastosowaniu kary porządkowej	405
1. Zawiadomienie pracownika o zastosowanej karze	405
2. Uprawnienia pracownika – sprzeciw od zastosowanej kary porządkowej	405
3. Uprawnienia pracodawcy – odrzucenie albo uwzględnienie sprzeciwu	406
4. Uprawnienia pracownika – wystąpienie do sądu pracy	407
5. Charakter terminów na wniesienie przez pracownika sprzeciwu oraz wystąpienie do sądu pracy	408
6. Skutek skorzystania przez pracownika z jego uprawnień	408
7. Charakter sprawy sądowej o uchylenie kary porządkowej oraz właściwość miejscowa i rzeczowa sądu	408
8. Sposób rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pracy	408
9. Zatarcie ukarania	409
§ 15. Odpowiedzialność pracodawcy.....	410
I. Odpowiedzialność pracodawcy na podstawie Kodeksu pracy	411
1. Zawarcie umowy cywilnoprawnej w warunkach, w których zgodnie z art. 22 § 1 KP powinna być zawarta umowa o pracę	411
2. Niepotwierdzenie na piśmie zawartej z pracownikiem umowy o pracę	412
3. Wypowiedzenie lub rozwiązanie z pracownikiem stosunku pracy bez wypowiedzenia z naruszeniem w sposób rażący przepisów prawa pracy	412
4. Stosowanie wobec pracowników innych kar niż przewidziane w przepisach prawa pracy o odpowiedzialności porządkowej pracowników	413
5. Naruszenie przepisów o czasie pracy lub przepisów o uprawnieniach pracowników związanych z rodzicielstwem i zatrudnianiu młodocianych	413
6. Nieprowadzenie dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników	414
7. Pozostawienie dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników w warunkach grożących uszkodzeniem lub zniszczeniem ..	414
8. Niewypłacenie w ustalonym terminie wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia przysługującego pracownikowi albo uprawnionemu do tego świadczenia członkowi rodziny pracownika, bezpodstawne obniżenie wysokości tego wynagrodzenia lub świadczenia albo dokonanie bezpodstawnych potrąceń	415
9. Nieudzielenie przysługującego pracownikowi urlopu wypoczynkowego lub bezpodstawne obniżenie wymiaru tego urlopu	416
10. Niewydanie pracownikowi świadectwa pracy	416
11. Niewykonanie orzeczenia sądu pracy lub ugody zawartej przed komisją pojednawczą lub sądem pracy	417
12. Nieprzestrzeganie przepisów bhp	417
13. Niewykonanie nakazu organu PIP	419
14. Utrudnianie działalności organu PIP	419
15. Wykonywanie pracy przez dzieci bez zezwolenia inspektora pracy	419
II. Odpowiedzialność pracodawcy na podstawie Kodeksu karnego	420
1. Odpowiedzialność za złośliwe lub uporczywe naruszanie praw pracownika, a także odmówienie ponownego przyjęcia do pracy lub wypłaty należnego wynagrodzenia za pracę w przypadku wydania orzeczenia przez właściwy organ	420
2. Odpowiedzialność za niezgłoszenie danych lub zgłoszenie danych nieprawdziwych do ubezpieczenia	421
3. Odpowiedzialność pracodawcy za narażenie pracownika na niebezpieczeństwo...	421
4. Odpowiedzialność pracodawcy za niezawiadomienie o wypadku lub za niesporządzenie właściwej dokumentacji	423
III. Odpowiedzialność pracodawcy na podstawie innych ustaw.....	424
1. Odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie przepisów ustawy o społecznej inspekcji pracy	424
2. Odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych	424
3. Odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie przepisów ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych	425

4. Odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie przepisów ustawy o związkach zawodowych	426
5. Odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie przepisów ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych	426
§ 16. Czas pracy.....	428
I. Podstawowe pojęcia	430
1. Pojęcie wynagrodzenia	430
2. Pojęcia związane z czasem pracy	432
II. Organizacja czasu pracy.....	440
1. Zagadnienia ogólne.....	440
2. Systemy czasu pracy.....	443
3. Inne formy organizacji czasu pracy	455
III. Praca w godzinach nadliczbowych	458
1. Pojęcie pracy w godzinach nadliczbowych	458
2. Obowiązek pracy w godzinach nadliczbowych	462
3. Godziny nadliczbowe pracowników niepełnoetatowych	464
4. Ograniczenia pracy w godzinach nadliczbowych	465
5. Rekompensowanie pracy w godzinach nadliczbowych.....	469
6. Praca nadliczbowa menedżerów	471
IV. Praca w porze nocnej	472
1. Pojęcie pory nocnej	472
2. Dopuszczalność pracy w nocy	472
3. Pracujący w nocy	473
4. Dodatek za pracę w nocy	474
5. Praca nadliczbowa w porze nocnej	475
V. Praca w niedziele i święta	476
1. Uwagi wstępne	476
2. Pojęcie święta	476
3. Dni wolne od pracy w święta dla wyznawców innych wyznań	476
4. Zakaz pracy w niedziele i święta i wyjątki od tego zakazu	477
5. Dopuszczalność pracy świątecznej w placówkach handlowych	478
6. Rekompensowanie pracy niedzielnej i świątecznej	479
7. Praca nadliczbowa w niedziele i święta	480
§ 17. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	482
I. Prawo do urlopu wypoczynkowego	485
1. Pojęcie urlopu wypoczynkowego i zasady dotyczące prawa do urlopu wypoczynkowego	485
2. Prawo do pierwszego i kolejnego urlopu wypoczynkowego	488
II. Urlop proporcjonalny	495
1. Urlop proporcjonalny w razie nawiązania lub rozwiązania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego	495
2. Urlop proporcjonalny w razie powrotu pracownika do pracy po okresach niewykonywania pracy.....	497
III. Planowanie i udzielanie urlopów wypoczynkowych	498
1. Planowanie urlopów wypoczynkowych.....	498
2. Udzielanie urlopów wypoczynkowych	504
IV. Urlop wypoczynkowy pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, pracowników niepełnosprawnych oraz pracowników tymczasowych	514
1. Urlop wypoczynkowy pracowników niepełnoetatowych.....	514
2. Urlop wypoczynkowy pracowników niepełnosprawnych	515
3. Urlop wypoczynkowy pracowników tymczasowych	517
V. Urlop wypoczynkowy w świadectwie pracy	518
1. Urlop wypoczynkowy	518
2. Urlop na żądanie	518
VI. Wynagrodzenie za czas urlopu wypoczynkowego.....	518
1. Wysokość wynagrodzenia	518
2. Stałe wynagrodzenie	519
3. Zmienne składniki wynagrodzenia	520
4. Brak wynagrodzenia w stałej wysokości	520
5. Obliczanie ekwiwalentu za urlop	520
VII. Ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop.....	521
1. Prawo do ekwiwalentu	521
2. Zasady obliczania wysokości ekwiwalentu.....	521

3. Ekwiwalent za urlop wypoczynkowy w razie zawarcia kolejnej umowy o pracę z tym samym pracodawcą	525
VIII. Przedawnienie prawa do urlopu wypoczynkowego	525
1. Termin przedawnienia	525
2. Przesunięcie urlopu	526
3. Przedawnienie urlopu wypoczynkowego	526
IX. Urlop bezpłatny	527
1. Wprowadzenie	527
2. Urlop bezpłatny z inicjatywy pracownika	528
3. Urlop bezpłatny z inicjatywy pracodawcy	535
X. Zwolnienia okolicznościowe	540
1. Podstawy prawne	540
2. Katalog zwolnień od pracy	541
3. Zwolnienia od pracy przysługujące z powodu okoliczności osobistych	542
§ 18. Uprawnienia opiekunów dzieci	545
I. Uprawnienia związane z ciążą	546
1. Ochrona kobiet	546
2. Zwolnienia od pracy	548
3. Ochrona trwałości stosunku pracy	549
4. Ograniczenie lub wyłączenie ochrony trwałości stosunku pracy	553
II. Urlopy związane z rodzicielstwem	553
1. Urlop macierzyński podstawowy (obligatoryjny)	553
2. Urlop macierzyński dodatkowy (fakultatywny)	560
3. Urlop rodzicielski	563
4. Urlop ojcowski	567
5. Ochrona trwałości stosunku pracy pracowników korzystających z urlopów związanych z rodzicielstwem	568
6. Zasiłek macierzyński	568
7. Powrót do pracy po urlopach związanych z rodzicielstwem	570
III. Sprawowanie opieki nad dzieckiem w pierwszych latach życia	571
1. Urlop wychowawczy	571
2. Obniżenie wymiaru czasu pracy	577
3. Inne uprawnienia z tytułu opieki nad dzieckiem	579
§ 19. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników	581
I. Zatrudnienie pracowników młodocianych	582
1. Informacje ogólne i antropologiczna podstawa prawnej ochrony pracowników młodocianych	582
2. Pojęcie młodocianego	583
3. Forma zatrudnienia	584
4. Rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem młodocianym	586
5. Wynagrodzenie pracownika młodocianego	587
6. Powiadomienie stosownych organów o zawarciu umowy z pracownikiem młodocianym i ich ewidencja	587
7. Szczególna ochrona zdrowia pracowników młodocianych	588
8. Obowiązek pracodawcy w zakresie udzielenia urlopu wypoczynkowego	588
II. Zatrudnienie dzieci	590
1. Prace wykonywane przez dzieci	590
2. Zezwolenie wydawane przez inspektora pracy	590
3. Przesłanki braku zezwolenia na pracę dziecka	590
4. Zawarcie umowy o pracę	590
5. Grzywna za pracę bez zezwolenia	591
III. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych	591
1. Podstawa prawna	591
2. Niepełnosprawność	591
3. Orzeczenie o niepełnosprawności	591
4. Niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym	593
5. Orzeczenie lekarza orzecznika	593
6. Uprawnienia pracowników niepełnosprawnych	593
7. Obowiązki bhp wobec pracowników niepełnosprawnych	597
8. Obowiązki pracodawcy wobec Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	600
9. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych	602

10. Wpłaty na PFRON	604
11. Deklaracje wpłat pracodawców	605
12. Egzekucja wpłat na PFRON	606
§ 20. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników	607
I. Uwagi wstępne	608
1. <i>Ratio legis</i>	608
2. Pojęcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych	608
II. Pojęcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników i jego zakres	609
1. Podstawowe pojęcia	609
2. Pojęcie „kwalifikacja”	609
3. Pojęcie „kwalifikacje zawodowe”	609
III. Formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników	611
1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	611
2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników za zgodą pracodawcy	611
3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników z inicjatywy pracodawcy ...	613
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników według innych zasad	614
IV. Świadczenia obligatoryjne dla pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe ...	616
1. Uwagi ogólne	616
2. Urlop szkoleniowy	616
3. Zwolnienie z całości lub części dnia pracy, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania	622
V. Świadczenia fakultatywne dla pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe ...	624
1. Świadczenia fakultatywne	624
2. Zgoda pracodawcy na podnoszenie kwalifikacji	624
3. Strony	624
VI. Umowa o podnoszenie kwalifikacji zawodowych	624
1. Sposób i forma zawarcia umowy o podnoszenie kwalifikacji zawodowych	624
2. Treść umowy o podnoszenie kwalifikacji zawodowych	626
3. Rozwiązanie umowy o podnoszenie kwalifikacji zawodowych	626
4. Zobowiązanie pracownika do pozostania w zatrudnieniu po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych	627
5. Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracownika	628
VII. Zgłaszanie roszczeń do sądu pracy oraz kontrola inspektora PIP	631
§ 21. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	632
I. Wstęp	633
1. Sytuacja pracownika	633
2. Porozumienia zbiorowe	633
3. Cel zbiorowych stosunków pracy	634
4. Związki zawodowe	634
5. Zasada wolności związkowej	634
6. Samorządność związków zawodowych	635
7. Niezależność związków zawodowych	635
II. Tworzenie zakładowej organizacji związkowej	635
1. Swobodne uznanie związku	635
2. Związek zawodowy nietworzący struktur zakładowych	636
3. Związek zawodowy tożsamy z zakładową organizacją związkową	636
4. Powoływanie organizacji zakładowych w trybie statutowym	636
5. Liczba członków	636
III. Uprawnienia zakładowych organizacji związkowych w zakresie indywidualnego prawa pracy	637
1. Ochrona indywidualnych praw i interesów pracowniczych	637
2. Zakres spraw, które muszą być przedmiotem współdziałania pracodawcy z reprezentującą pracownika zakładową organizacją związkową	637
IV. Uprawnienia zakładowych organizacji związkowych w zakresie zbiorowego prawa pracy	638
1. Zakres spraw	638
2. Reprezentacja wszystkich pracowników przez związek zawodowy	639
3. Status reprezentatywności zakładowej organizacji związkowej	639
V. Szczególne aspekty statusu pracowniczego działaczy związkowych	640
1. Trwałość stosunku pracy	640
2. Zgoda zarządu zakładowej organizacji związkowej	640

3. Zakres podmiotowy ochrony	642
4. Organizacja niereprezentatywna	642
5. Liczba pracowników objętych ochroną	642
6. Zasady szczególnej ochrony działaczy związkowych	644
7. Pracownik pełniący z wyboru funkcję związkową poza zakładową organizacją związkową	644
8. Zwolnienia okolicznościowe związane z wykonywaniem funkcji związkowych ...	645
VI. Spory zbiorowe pracy	647
1. Spór zbiorowy	647
2. Przedmiot sporu zbiorowego	647
3. Przyczyny sporów zbiorowych	647
4. Powstanie sporu zbiorowego	647
5. Tryb prowadzenia sporu zbiorowego	648
6. Strajk	648
7. Zasady związane ze strajkiem	648
8. Udział pracownika w strajku	649
§ 22. Współpraca pracodawcy z pozazwiązkowymi przedstawicielstwami pracowników	651
I. Rady pracowników	652
1. Wstęp	652
2. Tworzenie rady pracowników	652
3. Uprawnienia rady pracowników	654
4. Uprawnienia informacyjne rady a ochrona niektórych rodzajów informacji	658
5. Szczególne aspekty statusu pracowniczego członków rady pracowników	660
II. Europejskie rady zakładowe	661
1. Wstęp	661
2. Tworzenie europejskiej rady zakładowej	662
3. Uprawnienia europejskiej rady zakładowej	663
4. Szczególne aspekty statusu pracowniczego członków europejskiej rady zakładowej i specjalnego zespołu negocjacyjnego	663
5. Uprawnienia informacyjne członków europejskiej rady zakładowej i specjalnego zespołu negocjacyjnego a ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa	664
§ 23. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy	665
I. Przeprowadzanie czynności kontrolnych przez inspektora pracy	666
II. Zasady przeprowadzania czynności kontrolnych	666
1. Zasady przeprowadzania czynności kontrolnych w przemyśle i handlu oraz poza przemysłem i handlem, jeżeli SwobDziałGospU nie stanowi inaczej	666
2. Czynności kontrolne poza przemysłem i handlem zgodnie z SwobDziałGospU	670
III. Zasady sporządzania protokołu kontrolnego	673
1. Protokół kontroli	673
2. Zastrzeżenia do protokołu	674
3. Niestwierdzenie nieprawidłowości	674
IV. Faza nadzoru	675
1. Decyzje administracyjne	675
2. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika	677
§ 24. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	680
I. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce	681
1. Swoboda przemieszczania się pracowników na terytorium Unii Europejskiej	681
2. Warunki legalnego podjęcia pracy w ogólności	683
3. Legalność pobytu	684
4. Zezwolenie na pracę	686
5. Warunki zatrudnienia cudzoziemców	698
6. Nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca	704
II. Zatrudnianie Polaków za granicą	709
1. Sytuacja prawna pracowników migrujących	709
2. Sytuacja prawna polskich pracowników delegowanych	711
§ 25. Układ zbiorowy pracy	721
I. Strony układu zbiorowego	723
1. Zdolność układowa	723
2. Pracodawca	723
3. Zawarcie układu przez jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej ...	723
4. Związek zawodowy	723

5. Organizacje związkowe	723
6. Podział organizacji związkowych	724
7. Tworzenie związku zawodowego	724
8. Międzyzakładowa organizacja związkowa	724
9. Reprezentacja związku zawodowego	724
10. Status organizacji związkowej	725
11. Zakres działania organizacji związkowej	725
II. Ogólnokrajowa organizacja	725
III. Ponadzakładowa organizacja związkowa	725
1. Pojęcie	725
2. Pojęcie organizacji związkowej reprezentującej pracowników	725
3. Strony układu zbiorowego pracy	726
4. Odesłanie	726
5. Obowiązek ogłoszenia	726
6. Uprawnienia organizacji związkowej	726
7. Więcej niż jedna organizacja związkowa	726
8. Porozumienie z pracodawcą	726
9. Rokowania zbiorowe	726
10. Likwidacja organizacji związkowej	727
IV. Zasady prowadzenia negocjacji układowych	727
1. Pracodawca	727
2. Zmiana istniejącego układu zbiorowego	727
3. Inicjatywa zawarcia układu – skutki	728
4. Rokowania	728
5. Wspólna reprezentacja związków zawodowych	728
6. Przystąpienie do rokowań	728
7. Zawarcie układu	728
8. Pojęcie reprezentatywności związku zawodowego	729
9. Liczebność pracowników	729
10. Związek zawodowy	729
11. Reprezentatywność organizacji związkowej	730
12. Zgłoszenie zastrzeżenia	730
13. Strony zawierające i modyfikujące treść układu zbiorowego	730
14. Zawarcie porozumienia przez strony układu	730
15. Zawieszenie stosowania przepisów układu	731
16. Porozumienie zawieszające	731
V. Zakres podmiotowy układu	731
1. Zakres podmiotowy stosowania układu	731
2. Układ zbiorowy pracy (zakładowy lub ponadzakładowy)	732
3. Skutki przynależności do związku zawodowego	732
4. Zasada niedyskryminacji	733
5. Zakres podmiotowy układu	733
6. Wyłączenia	733
VI. Zakres przedmiotowy układu	734
1. Treść układu zbiorowego	734
2. Postanowienia normatywne	734
3. Postanowienia obligacyjne	738
4. Inne	738
5. Sposób publikacji i rozpowszechnianie treści układu	740
6. Ocena układu	740
7. Wyjaśnianie treści układu	740
VII. Wejście w życie układu	741
1. Wejście w życie układu	741
2. Strony układu zbiorowego	741
3. Dzień zarejestrowania	741
4. Wpis układu do rejestru	741
5. Wpisanie układu bez niektórych postanowień	741
6. Brak zgody stron na wpisanie układu do rejestru	742
7. Zasady rejestrowania układów oraz protokołów dodatkowych	742
8. Rejestr	742
VIII. Rozwiązanie układu i jego wpływ na indywidualne warunki zatrudnienia	747
1. Układ zbiorowy pracy	747
2. Rozwiązanie układu zbiorowego	747
3. Porozumienie o rozwiązaniu układu	747

§ 26. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	749
I. Obowiązki pracodawcy w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny	752
1. Ogólna odpowiedzialność pracodawcy za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy	752
2. Odpowiedzialność finansowa pracodawcy na gruncie KP	759
3. Odpowiedzialność pracodawcy na gruncie KK	760
II. Uprawnienia pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	761
1. Prawo pracodawcy do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika w razie ciężkiego naruszenia przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych	761
2. Prawo pracodawcy do nałożenia na pracownika kary za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy	761
III. Współdziałania pracowników w zakresie kształtowania stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy	762
1. Konsultacje w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	762
2. Komisja bezpieczeństwa i higieny pracy	763
3. Służba bezpieczeństwa i higieny pracy	763
4. Współdziałanie z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy	765
5. Obowiązki osób zarządzających pracownikami	766
IV. Prawo do powstrzymania się przez pracownika od wykonywania pracy	767
1. Powstrzymanie się od wykonywania pracy	767
2. Ocena realnego poziomu zagrożenia	767
3. Skutki powstrzymania się od wykonywania pracy	767
4. Sformułowanie „pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia”	767
5. Prawo pracownika do powstrzymania się od wykonywania pracy wymagającej szczególnej sprawności psychofizycznej	768
6. Personel lekarsko-pielęgniarski	768
V. Prace wymagające szczególnej sprawności psychofizycznej	768
1. Pracownicy wykonujący niektóre zawody lub biorący udział w określonych procesach pracy	768
2. Pracownik wykonujący pracę zaklasyfikowaną do prac wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej	769
3. Badania lekarskie	769
VI. Prace wykonywane przez co najmniej dwie osoby	769
1. Obowiązki pracodawcy	769
2. Wykaz rodzajów prac	769
VII. Szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy	770
1. Szkolenia pracowników	770
2. Termin szkolenia	771
3. Organizacje i przeprowadzenie szkolenia	771
4. Cele szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy	772
5. Pracodawca organizujący i prowadzący szkolenie oraz jednostka organizacyjna, uprawniona do prowadzenia szkoleń	772
6. Dokumentacja szkoleń bhp	772
7. Szkolenie wstępne	773
8. Szkolenie okresowe pracowników	775
9. Szkolenia pracodawców oraz innych osób kierujących pracownikami	776
VIII. Profilaktyczna ochrona zdrowia i badania lekarskie pracowników	777
1. Profilaktyczna opieka zdrowotna	777
2. Pracodawca	777
3. Obowiązki pracownika	777
4. Badania lekarskie kandydatów na pracowników i pracowników, związane z wykonywaniem pracy	778
5. Badania oraz pozostałe działania z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracującymi	778
6. Zadania służby medycyny pracy	778
7. Lekarz spełniający dodatkowe wymagania kwalifikacyjne	778
8. Skierowanie	779
9. Orzeczenie lekarskie	779
10. Wstępne badanie lekarskie	779
11. Kontrolne i okresowe badania lekarskie	780

IX. Informowanie o ryzyku zawodowym, ocena i dokumentacja tego ryzyka	781
1. Ryzyko	781
2. Ocena ryzyka zawodowego	781
3. Identyfikacja zagrożeń	781
4. Kryteria akceptowalności ryzyka	781
5. Analiza wypadkowości	781
X. Odzież ochronna i robocza, obuwie robocze. Środki ochrony zbiorowej i indywidualnej	783
1. Odzież i obuwie robocze	783
2. Obuwie ochronne	783
3. Odzież własna	783
4. Obowiązek informacyjny	783
5. Rodzaje środków ochrony indywidualnej	784
6. Wyłączenia z zakresu środków ochrony indywidualnej	784
7. Osobisty użytek a środki ochrony indywidualnej	785
8. „Środki ochrony zbiorowej”	785
9. „Urządzenia ochronne”	786
XI. Woda, posiłki i napoje profilaktyczne	786
1. Obowiązki pracodawcy	786
2. Miejsca czerpania wody zdatnej do picia	786
3. Ilość wody do celów higienicznych	786
4. Warunki uciążliwe	787
5. Zapewnienie posiłków	787
6. Zapewnienie napojów	787
XII. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe	788
1. Definicje wypadków i chorób zawodowych	788
2. Ogólne obowiązki pracodawcy związane z wypadkami przy pracy	794
3. Ogólne obowiązki pracodawcy związane z chorobami zawodowymi	795
4. Sposób i tryb postępowania przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposób ich dokumentowania	796
5. Rola organizacji związkowych w kształtowaniu bezpieczeństwa i higieny pracy ...	804
6. Społeczna inspekcja pracy (SIP)	808
7. Tworzenie SIP	808
8. Uprawnienia społecznych inspektorów	809
9. Postępowanie w razie stwierdzenia nieprawidłowości	810
10. Czas pracy i wynagrodzenie społecznego inspektora pracy	810
11. Ochrona stosunku pracy inspektora	811
12. Współdziałanie SIP z Państwową Inspekcją Pracy oraz innymi organami nadzoru i kontroli warunków pracy	811
13. Odpowiedzialność za naruszenie przepisów o SIP	812
Część B. Wzory umów i pism z zakresu prawa pracy materialnego	813
§ 1. Uwagi wstępne	813
§ 2. Podstawy zatrudnienia	814
1. Umowa zlecenia	814
2. Umowa o dzieło	815
3. Umowa o samozatrudnienie	816
§ 3. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	818
1. Kwestionariusz osobowy dla osoby ubiegającej się o zatrudnienie	818
2. Kwestionariusz opisu stanowiska	818
3. Umowa przedwstępna	820
4. Kwestionariusz osobowy pracownika	821
5. Potwierdzenie zapoznania się z regulacjami obowiązującymi u pracodawcy	821
§ 4. Umowy o pracę	822
1. Umowa o pracę na okres próbny	822
2. Umowa o pracę na czas określony	823
3. Umowa o pracę na czas zastępstwa nieobecnego pracownika	823
4. Umowa o pracę na czas określony przekraczająca limit 33 miesięcy lub 3 umów ...	824
5. Umowa o pracę na czas nieokreślony	825
6. Upoważnienie do reprezentowania pracodawcy w sprawach pracowniczych	826
7. Pełnomocnictwo do reprezentowania pracodawcy	826
8. Umowa o telepracę	827

9. Regulamin stosowania telepracy	828
10. Umowa o wzajemnych obowiązkach pracodawcy i telepracownika	832
11. Porozumienie zmieniające warunki pracy na telepracę	833
12. Informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia telepracownika	833
13. Informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia (metoda opisowa)	834
14. Informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia (metoda wskazania przepisów)	835
15. Informacja o zmianie w dodatkowych warunkach zatrudnienia	836
16. Informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia dla pracowników wysyłanych do pracy poza UE	837
§ 5. Zmiana warunków umowy o pracę	838
1. Porozumienie zmieniające warunki umowy o pracę	838
2. Wypowiedzenie zmieniające warunki umowy o pracę	838
3. Pismo o powierzeniu pracownikowi innej pracy	839
§ 6. Ustanie stosunku pracy	840
1. Porozumienie rozwiązujące umowę o pracę	840
2. Porozumienie rozwiązujące umowę o pracę oraz zawierające uzgodnienia dotyczące urlopu oraz odprawy	841
3. Porozumienie rozwiązujące umowę o pracę oraz zawierające uzgodnienia dotyczące zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy	841
4. Wypowiedzenie umowy o pracę (1)	842
5. Wypowiedzenie umowy o pracę (2)	842
6. Oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia przez pracodawcę w trybie art. 52 KP	843
7. Oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia przez pracodawcę w trybie art. 53 KP	844
8. Oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia przez pracodawcę w trybie art. 55 KP	844
9. Świadcstwo pracy	844
10. Wniosek o sprostowanie świadectwa pracy	846
§ 7. Restrukturyzacja zatrudnienia	847
1. Informacja do przedstawicielstwa pracowników o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych	847
2. Informacja do urzędu pracy o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych ...	848
3. Porozumienie ze związkami zawodowymi w sprawie zwolnień grupowych	849
4. Informacja do urzędu pracy o zasadach przeprowadzenia zwolnienia grupowego ...	850
5. Przykładowe pakiety świadczeń oferowanych w ramach Programów outplacementowych	851
6. Program Dobrowolnych Odejść	852
7. Informacja do związków zawodowych o planowanym transferze	852
8. Informacja do pracownika	853
9. Porozumienie ze związkami zawodowymi w sprawie transferu	853
10. Pakiet Socjalny	855
§ 8. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	860
1. Regulamin wynagradzania	860
2. Regulamin premiowania	864
§ 9. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	865
1. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	865
2. Wniosek o przyznanie świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych ...	868
3. Umowa o prowadzenie wspólnej działalności socjalnej	868
4. Wniosek o zapomógę z ZFŚS na leczenie chorej na cukrzycę córki	870
5. Wniosek o dofinansowanie wypoczynku z ZFŚS (1)	870
6. Wniosek o dofinansowanie wypoczynku z ZFŚS (2)	871
7. Rezygnacja z ZFŚS – przykładowy wzór aneksu do regulaminu wynagradzania ...	871
8. Fragment pisma do pracowników o rezygnacji z działalności socjalnej przez pracodawcę, u którego nie obowiązują przepisy wewnątrzzakładowe	871
9. Obniżenie wskaźnika odpisu na ZFŚS – przykładowy wzór aneksu do regulaminu wynagradzania	872
10. Rezygnacja z wypłacania świadczenia urlopowego – przykładowy wzór aneksu do regulaminu wynagradzania	872
11. Informacja do pracowników o rezygnacji z wypłaty świadczenia urlopowego przez pracodawcę, u którego nie obowiązuje regulamin wynagradzania	872

§ 10. Regulamin pracy	873
1. Regulamin pracy	873
2. Zarządzenie w sprawie wprowadzenia regulaminu pracy	885
§ 11. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	886
1. Polityka antymobbingowa	886
§ 12. Zakaz konkurencji	888
1. Umowa o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia	888
2. Wypowiedzenie umowy o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia	890
3. Umowa o zakazie konkurencji w trakcie trwania zatrudnienia	890
§ 13. Odpowiedzialność materialna pracowników	892
1. Umowa o wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie	892
2. Umowa o powierzeniu samochodu służbowego	895
3. Ugoda pozasądowa	896
4. Protokół przekazania mienia pracodawcy	897
§ 14. Odpowiedzialność porządkowa pracowników	898
1. Protokół z wysłuchania pracownika przed zastosowaniem kary porządkowej	898
2. Zawiadomienie o zastosowaniu kary porządkowej	898
3. Odwołanie pracownika od zastosowania kary porządkowej	899
4. Wniosek o zajęcie stanowiska przez Związki Zawodowe	899
5. Stanowisko Związku Zawodowego	900
6. Decyzja pracodawcy o odrzuceniu sprzeciwu od zastosowanej kary porządkowej ..	900
§ 15. Odpowiedzialność pracodawcy	902
§ 16. Czas pracy	903
1. Wniosek o udzielenie czasu wolnego za pracę w godzinach nadliczbowych	903
2. Wniosek o wprowadzenie ruchomego czasu pracy	903
3. Wniosek o zastosowanie systemu weekendowego czasu pracy	904
4. Wniosek o udzielenie dnia wolnego na obchodzenie świąt religijnych	904
5. Zgoda na wykonywanie pracy w godzinach nadliczbowych przez pracownika opiekującego się dzieckiem do lat 4	904
§ 17. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	905
1. Roczny plan urlopów wypoczynkowych	905
2. Wniosek o urlop wypoczynkowy	906
3. Wniosek o przesunięcie terminu urlopu wypoczynkowego	906
4. Odwołanie pracownika z urlopu wypoczynkowego	906
5. Wniosek o pokrycie kosztów bezpośrednio związanych z odwołaniem z urlopu wypoczynkowego	907
6. Postanowienie stron stosunku pracy o wykorzystaniu urlopu wypoczynkowego w czasie pozostawania pracownika w stosunku pracy na podstawie kolejnej umowy o pracę zawartej z tym samym pracodawcą	907
7. Wniosek pracownika o udzielenie urlopu bezpłatnego	908
8. Udzielenie urlopu bezpłatnego przez pracodawcę	908
9. Porozumienie pracodawców w sprawie wykonywania pracy przez pracownika w czasie urlopu bezpłatnego	909
10. Wniosek o udzielenie urlopu bezpłatnego w celu wykonywania pracy u innego pracodawcy	910
11. Wniosek pracownika o udzielenie zwolnienia okolicznościowego	910
§ 18. Uprawnienia opiekunów dzieci	911
1. Informacja o powierzeniu innej pracy/zwolnieniu z obowiązku świadczenia pracy	911
2. Wniosek o urlop okolicznościowy – z okazji narodzin dziecka	912
3. Wniosek pracownicy o urlop macierzyński przed porodem	912
4. Wniosek pracownicy o powrót do pracy po 14 tygodniach urlopu macierzyńskiego ...	913
5. Wniosek pracownika o przejęcie urlopu macierzyńskiego pracownicy matki dziecka po 14 tygodniach	913
6. Zaświadczenie pracodawcy zatrudniającego ojca dziecka	914
7. Wniosek pracownika o udzielenie urlopu macierzyńskiego w związku ze śmiercią matki dziecka	914
8. Wniosek pracownika o udzielenie urlopu macierzyńskiego w związku z hospitalizacją matki dziecka	914
9. Wniosek pracownicy o przerwanie urlopu macierzyńskiego w związku z hospitalizacją dziecka	915

10. Wniosek pracownicy o powrót na urlop macierzyński w związku z zakończoną hospitalizacją dziecka	915
11. Wniosek pracownika o urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego	916
12. Wniosek pracownika o dodatkowy urlop macierzyński składany w trybie „po kolei”	916
13. Wniosek pracownicy o udzielenie jej w trybie „z góry” dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze oraz urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze	917
14. Wniosek o rezygnację z dodatkowego urlopu macierzyńskiego	917
15. Odmowa pracodawcy dotycząca dopuszczania do pracy w trakcie dodatkowego urlopu macierzyńskiego	917
16. Wniosek pracownicy o łączenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego z pracą	918
17. Wniosek pracownika o dodatkowy urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego składany w trybie „po kolei”	918
18. Wniosek pracownicy o urlop rodzicielski składany w trybie „po kolei”	919
19. Wniosek o udzielenie urlopu wypoczynkowego bezpośrednio po zakończeniu urlopu związanego z rodzicielstwem	919
20. Wniosek pracownicy o łączenie urlopu rodzicielskiego z pracą	919
21. Wniosek o rezygnację z urlopu rodzicielskiego	920
22. Odmowa pracodawcy dopuszczania do pracy w trakcie urlopu rodzicielskiego	920
23. Wniosek pracownika o urlop ojcowski	921
24. Wycofanie wniosku o urlop wychowawczy	921
25. Rezygnacja z urlopu wychowawczego	921
26. Wniosek o urlop wychowawczy	922
27. Odwołanie pracownika z urlopu wychowawczego	922
28. Wniosek o obniżenie wymiaru czasu pracy	923
29. Wniosek o udzielenie przerwy na karmienie dziecka piersią	923
30. Wniosek o udzielenie dni wolnych na opiekę	924
31. Zaświadczenie pracodawcy zatrudniającego rodzica	924
§ 19. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników	925
1. Umowa o pracę z pracownikiem młodocianym dotycząca przygotowania zawodowego młodocianego w ramach praktycznej nauki zawodu	925
2. Zawiadomienie o zawarciu umowy z młodocianym pracownikiem w celu przygotowania zawodowego	926
3. Umowa o pracę z osobą niepełnosprawną	927
§ 20. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników	928
1. Umowa o podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracownika	928
§ 21. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	930
1. Zapytanie o reprezentowanie pracownika przez zakładową organizację związkową	930
2. Zawiadomienie o zamiarze wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę na czas nieokreślony	931
3. Zawiadomienie o zamiarze wypowiedzenia pracownikowi warunków umowy o pracę	931
4. Zawiadomienie o zamiarze rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia	932
5. Wniosek o wyrażenie zgody na wypowiedzenie/rozwiązanie umowy o pracę z pracownikiem podlegającym szczególnej ochronie	932
6. Porozumienie w przedmiocie powołania przez zakładowe organizacje związkowe wspólnej reprezentacji	933
7. Zawiadomienie o przewidywanym przejściu zakładu pracy/jego części na nowego pracodawcę	934
8. Zgłoszenie żądań poprzedzających wszczęcie sporu zbiorowego	935
9. Porozumienie w przedmiocie wyznaczenia osoby mediatora	935
10. Wniosek o wyznaczenie mediatora przez ministra pracy i polityki społecznej	936
11. Wniosek o wszczęciu postępowania przed kolegium arbitrażu społecznego	937
12. Ogłoszenie strajku	938
13. Wniosek o udzielenie częściowego/całkowitego zwolnienia od pracy działaczowi zakładowej organizacji związkowej	938
14. Wniosek o udzielenie pracownikowi zwolnienia od pracy dla wykonywania doraźnej czynności wynikającej z funkcji związkowej	939

15. Umowa najmu lokalu użytkowego pracodawcy dla zakładowej organizacji związkowej do prowadzenia działalności związkowej	939
§ 22. Współpraca pracodawcy z pozazwiązkowymi przedstawicielstwami pracowników	942
1. Regulamin komisji wyborczej dla przeprowadzenia wyborów członków rady pracowników.....	942
2. Regulamin rady pracowników	943
3. Porozumienie pracowników	946
4. Oświadczenie członka rady pracowników o zachowaniu poufności	950
5. Wniosek rady pracowników o udzielenie informacji przez pracodawcę	950
6. Regulamin wyboru przedstawiciela do Europejskiej Rady Zakładowej.....	952
§ 23. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy.....	954
1. Pismo do PIP ze skargą, wnioskiem lub prośbą o udzielenie porady.....	954
2. Pismo do PIP o zmianę terminu decyzji nakazowych	954
3. Pismo do PIP o uchylenie decyzji nakazowych	955
4. Pismo do PIP informujące o realizacji decyzji zawartej w decyzji nakazowej.....	955
5. Pismo do PIP informujące o wykonaniu wniosków zawartych w wystąpieniu	956
§ 24. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	957
1. Umowa o pracę z pracownikiem delegowanym do innego państwa	957
2. Informacja dodatkowa do umowy o pracę z pracownikiem delegowanym do państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej na okres przekraczający 1 miesiąc.....	958
3. Oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy obywatelowi Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy	959
4. Wniosek o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	962
5. Zezwolenie na pracę cudzoziemca na terytorium RP.....	965
6. Wniosek o przedłużenie zezwolenia na pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	967
7. Przedłużenie zezwolenia na pracę cudzoziemca na terytorium RP	969
8. Informacja podmiotu powierzającego wykonanie pracy cudzoziemcowi.....	971
§ 25. Układ zbiorowy pracy	973
1. Zakładowy układ zbiorowy pracy.....	973
2. Wniosek o rejestrację zakładowego układu zbiorowego pracy	977
3. Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy.....	978
§ 26. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	979
I. Rejestry, wykazy	980
1. Zakładowy wykaz prac zabronionych kobietom	980
2. Zakładowy wykaz prac wzbronionych młodocianym	983
3. Zarządzenie w sprawie zasad refundacji kosztów zakupu okularów korygujących wzrok pracownikom	992
4. Wykaz prac, które powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby	993
5. Zakładowy rejestr wypadków przy pracy	993
6. Protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy	994
7. Zakładowy rejestr zachorowań na choroby zawodowe i podejrzeń o takie choroby... ..	996
8. Rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy	997
9. Rejestr zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy	998
10. Imienna karta ewidencyjna przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej	999
11. Rodzaje środków ochrony indywidualnej	1000
12. Rodzaje prac, przy których wymagane jest stosowanie środków ochrony indywidualnej.....	1002
13. Imienna karta ewidencyjna wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za używanie własnej odzieży i obuwia oraz ich pranie i konserwację	1008
14. Statystyczna karta wypadku	1009
II. Dokumentacja szkoleń bhp	1033
1. Ramowy program instruktażu ogólnego	1033
2. Ramowy program instruktażu stanowiskowego	1034
3. Ramowy program szkolenia pracodawców wykonujących zadania służby bezpieczeństwa i higieny pracy	1036
4. Ramowy program szkolenia okresowego pracodawców i innych osób kierujących pracownikami.....	1038
5. Ramowy program szkolenia okresowego pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych.....	1039

6. Ramowy program szkolenia okresowego pracowników inżynieryjno-technicznych ...	1040
7. Ramowy program szkolenia okresowego pracowników służby bezpieczeństwa i higieny pracy i osób wykonujących zadania tej służby	1041
8. Ramowy program szkolenia okresowego pracowników administracyjno-biurowych ..	1043
III. Rejestr czynników szkodliwych	1044
1. Rejestr pracy wykonywanych w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	1044
2. Rejestr pracowników pracujących w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	1046
3. Rejestr wyników pomiarów natężenia oświetlenia na stanowiskach pracy	1049
4. Rejestr prac, narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych	1049
IV. Wykazy pracowników	1051
1. Wykaz osób wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy	1051
2. Wykaz osób wyznaczonych do wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników	1051
Część C. Komentarz praktyczny do procesowego prawa pracy	1053
§ 1. Postępowanie ugodowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1053
I. Regulacje dotyczące postępowania przed komisjami pojednawczymi	1053
1. Postępowanie przed komisjami pojednawczymi	1053
2. Cel powołania komisji pojednawczej	1053
3. Zakres rozpoznawanych sporów ze stosunku pracy	1054
4. Brak pouczenia o możliwości polubownego rozwiązania sporu przez pracodawcę	1054
5. Zasady i tryb powołania komisji	1054
6. Skład komisji	1055
7. Posiedzenia komisji pojednawczej	1056
8. Obowiązki pracodawcy względem komisji	1056
9. Wybór przewodniczącego oraz regulamin	1056
II. Przebieg postępowania przed komisjami pojednawczymi	1057
1. Wszczęcie postępowania polubownego przed komisją pojednawczą	1057
2. Zgłoszenie wniosku przez pracownika	1057
3. Wykonanie ugody w trybie KPC	1058
4. Posiedzenia zespołu	1058
5. Protokół	1058
6. Strony postępowania pojednawczego	1059
III. Postępowanie polubowne a postępowanie przed sądem pracy	1059
1. Zawarcie ugody	1059
2. Klauzula wykonalności	1059
3. Wystąpienie do sądu pracy	1059
4. Brak porozumienia stron	1060
5. Wniesienie powództwa do sądu pracy	1060
IV. Postępowanie pojednawcze przed sądem pracy	1060
1. Uwagi wstępne	1060
2. Przebieg postępowania pojednawczego	1061
3. Właściwość sądu	1061
4. Zakres spraw	1062
5. Wniosek	1062
6. Oplaty	1062
7. Skutki złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w sferze materialnoprawnej prawa pracy	1062
§ 2. Koszty w sprawach z zakresu prawa pracy	1064
I. Uwagi wstępne	1064
1. Odpłatność postępowania sądowego	1064
2. Pojęcie	1065
3. Zasady i tryb pobierania kosztów	1065
II. Koszty sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1065
1. Kwestia ponoszenia kosztów sądowych przez strony postępowania z zakresu prawa pracy	1065
2. Oplaty i wydatki	1065

3. Oplata od środków zaskarżenia	1067
4. Ograniczenie powództwa a opłata od środków zaskarżenia	1068
5. Sposób uiszczenia opłaty	1068
6. Znaki sądowe	1071
7. Skutki procesowe związane z ponoszeniem opłat	1071
8. Zwolnienie od kosztów sądowych dokonywane przez sąd na wniosek strony w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy	1074
9. Koszty zastępstwa procesowego	1079
10. Zasady zwrotu kosztów sądowych i ich rozliczanie	1084
11. Orzekanie o kosztach procesu	1086
§ 3. Reprezentacja stron w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu prawa pracy	1088
I. Strony postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy	1089
1. Uwagi wstępne	1089
2. Pracownik	1090
3. Pracodawca	1093
4. Konsekwencje nieprawidłowego oznaczenia pracodawcy jako pozwanego	1096
II. Pełnomocnicy procesowi	1101
1. Uwagi ogólne	1101
2. Rodzaje stosunków prawnych pomiędzy pełnomocnikiem procesowym a klientem ...	1105
3. Sposoby nawiązania stosunku pełnomocnictwa procesowego	1108
4. Treść stosunku pełnomocnictwa procesowego	1110
5. Umowa na zastępstwo	1120
§ 4. Pisma procesowe	1126
I. Pozew	1126
1. Uwagi wstępne	1126
2. Żądania zawarte w pozwie	1126
3. Oznaczenie sądu	1128
4. Oznaczenie rodzaju pisma	1129
5. Oznaczenie stron	1129
6. Osnowa wniosku	1129
7. Podpis	1129
8. Odpis	1130
9. Załączniki	1130
10. Wartość przedmiotu sporu	1130
11. Dodatkowe elementy	1132
12. Data	1132
13. Opłata	1132
14. Pozew wzajemny	1132
15. Urzędowy formularz	1133
16. Pozew w postępowaniu uproszczonym	1133
17. Sposób wniesienia pozwu	1134
18. Pozew ustny do protokołu	1134
19. Braki formalne pozwu i ich uzupełnienie	1134
II. Pozostałe pisma procesowe składane w toku postępowania w I instancji	1136
1. Uwagi wstępne	1136
2. Składanie odpisów i doręczenia bezpośrednio	1139
3. Bezskuteczność doręczeń	1140
4. Wniosek o uzasadnienie wyroku	1144
5. Załącznik do protokołu	1145
§ 5. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1146
I. Rodzaje postępowań w sprawach z zakresu prawa pracy	1147
1. Uwagi wstępne	1147
2. Postępowanie zwykłe	1148
3. Postępowanie uproszczone	1154
II. Właściwość sądu pracy	1158
1. Uwagi wstępne	1158
2. Właściwość rzeczowa	1158
3. Właściwość miejscowa	1159
III. Terminy wytoczenia powództwa	1161
1. Terminy wytoczenia powództwa z art. 264 KP	1161
2. Początek biegu terminów	1162
3. Skutki uchybienia terminu	1163

4. Przywrócenie terminu	1163
IV. Czynności procesowe	1165
1. Uwagi wstępne	1165
2. Czynności procesowe związane z pismami procesowymi.....	1166
3. Postępowanie dowodowe	1175
§ 6. Postępowanie odwoławcze. Czynności procesowe związane z wnoszeniem środków zaskarżenia	1192
I. Czynności procesowe związane z wnoszeniem środków odwoławczych i zaskarżenia	1193
1. Uwagi wstępne	1193
2. Czynności zmierzające do złożenia zażalenia	1193
3. Czynności zmierzające do złożenia apelacji	1195
4. Czynności zmierzające do złożenia skargi kasacyjnej	1199
II. Środki zaskarżenia	1203
1. Uwagi wstępne	1203
2. Zażalenie	1203
3. Apelacja	1212
4. Skarga kasacyjna	1220
III. Postępowanie przed sądem II instancji	1241
§ 7. Sąd polubowny (art. 1154–1217 KPC)	1251
I. Uwagi wstępne	1251
II. Zapis na sąd polubowny	1251
1. Umowa	1251
2. Forma	1252
III. Arbitrzy	1252
1. Wymagania co do osoby arbitra	1252
2. Skład sądu	1252
3. Tryb postępowania	1252
IV. Wyrok	1253
1. Forma rozstrzygnięcia	1253
2. Tryb wydania wyroku	1253
3. Inne wymagania wyroku	1253
V. Czynności w toku postępowania	1253
1. Dowody	1253
2. Prośba o przeprowadzenie dowodu do sądu rejonowego	1254
VI. Skarga	1254
1. Wymogi pisma	1254
2. Termin	1254
3. Przesłanki	1254
§ 8. Postępowanie egzekucyjne	1256
I. Wykonywanie orzeczeń sądów pracy oraz ugód zawieranych w sprawach z zakresu prawa pracy	1256
1. Tytuł wykonawczy	1256
2. Zaopatrzenie ugody w klauzulę wykonalności	1258
3. Obowiązek wykonania wyroku przez pracodawcę	1259
4. Niewykonanie wyroku jako przestępstwo	1259
II. Egzekucja wierzytelności pieniężnych	1259
1. Uwagi wstępne	1259
2. Egzekucja z ruchomości	1260
3. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	1267
III. Egzekucja czynności niezastępowalnych (przywrócenie do pracy)	1269
1. Zgłoszenie gotowości do pracy	1269
2. Wniosek o zagrożenie grzywną/nakazanie zapłaty	1271
3. Zagrożenie grzywną i postanowienie o jej wymierzeniu	1272
4. Nakazanie zapłaty	1273
Część D. Wzory pism procesowych z zakresu prawa pracy	1275
§ 1. Uwagi wstępne	1275
§ 2. Postępowanie ugodowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1276
1. Zarządzenie Nr ..../200... r. o powołaniu Zakładowej Komisji Pojednawczej (art. 244 § 3 KP).....	1276

2. Protokół z posiedzenia wyborczego zakładowej komisji pojednawczej (art. 244 § 3 i art. 247 KP)	1277
3. Regulamin postępowania pojednawczego przed zakładową komisją pojednawczą (art. 247 KP).....	1278
4. Wniosek pracownika o rozpoznanie jego roszczeń zgłoszony do zakładowej komisji pojednawczej (art. 248 KP)	1279
5. Protokół z posiedzenia przed zakładową komisją pojednawczą wraz z zawartą ugodą (art. 249, 252 i 253 KP)	1280
6. Powiadomienie pracownika o ustawowym terminie zakończenia postępowania pojednawczego (art. 251 KP).....	1281
7. Wniosek pracownika o terminowe przekazanie sprawy z zakładowej komisji pojednawczej do sądu pracy (art. 251 KP)	1282
8. Wniosek pracownika do sądu pracy o nadanie klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed zakładową komisją pojednawczą (art. 255 KP).....	1282
9. Wniosek pracownika o uznanie za bezskuteczną ugody zawartej przed Zakładową Komisją Pojednawczą (art. 256 KP)	1283
10. Wezwanie przedsądowe do zapłaty należności	1284
§ 3. Koszty w sprawach z zakresu prawa pracy.....	1285
1. Wniosek powoda (pracodawcy – pracownika) o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych (art. 100–105 i 107 KSCU oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. dotyczące wzoru oświadczenia)	1285
§ 4. Reprezentacja stron w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu prawa pracy.....	1286
1. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu (art. 117 KPC)	1286
2. Pełnomocnictwo procesowe ogólne (art. 86–97 KPC)	1287
3. Pełnomocnictwo procesowe szczególne (art. 88 KPC)	1287
4. Pełnomocnictwo szczególne do odbioru należności (art. 465 § 2 KPC)	1288
§ 5. Podstawy zatrudnienia	1289
1. Pozew pracownika o ustalenie stosunku pracy (art. 189 KPC)	1289
2. Pozew pracownika – inspektora pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy – umowy o pracę (art. 8 ust. 1 pkt 11a PIPU, art. 63 ¹ , 461 § 1 ¹ , art. 476 § 1 pkt 1 ¹ KPC)...	1290
3. Pozew pracownika o nawiązanie stosunku pracy – zawarcie umowy o pracę (art. 53 § 5 KP)	1292
4. Pozew członka spółdzielni o nawiązanie (zawarcie) spółdzielczej umowy o pracę (art. 182 PrSpółdz)	1293
§ 6. Prawa i obowiązki pracodawcy w procesie rekrutacji	1295
1. Pozew pracownika o nakazanie złożenia oświadczenia woli przez pracodawcę w celu zawarcia przyrzeczonej umowy o pracę lub zapłaty odszkodowania (art. 389 i 390 KC w zw. z art. 300 KP)	1295
§ 7. Umowy o pracę	1297
1. Pozew o dopuszczenie do pracy (art. 22 KP)	1297
§ 8. Zmiana warunków umowy o pracę	1299
1. Pozew (odwołanie) od wypowiedzenia zmieniającego warunki płacy i pracy (art. 42 KP)	1299
2. Pozew pracownika o ustalenie treści stosunku pracy (art. 189 KPC)	1300
§ 9. Ustanie stosunku pracy	1302
1. Pozew – odwołanie pracownika od wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę o przywrócenie do pracy i odszkodowanie (art. 45 KP)	1302
2. Pozew (odwołanie) pracownika od rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika (art. 52 KP)	1303
3. Pozew (odwołanie) pracownika od rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia bez winy pracownika (art. 53 KP)	1304
4. Pozew (odwołanie) pracownika z powodu niezgodnego z prawem stwierdzenia przez pracodawcę wygaśnięcia umowy o pracę (art. 56–61 w zw. z art. 67 KP)....	1306
5. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z powodu rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika z przyczyny spowodowanej przez pracodawcę (art. 55 KP)	1307
6. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z powodu wygaśnięcia umowy o pracę (art. 63 ² § 2 KP)	1308
7. Pozew pracownika samorządowego o przywrócenie do pracy lub zapłatę odszkodowania z powodu niezgodnego z prawem lub nieuczciwego wypowiedzenia umowy o pracę (art. 45 KP w zw. z art. 43 ust. 1 PracSamU)	1309

8. Pozew pracownika o zapłatę odprawy pieniężnej w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z wyboru (art. 75 KP)	1310
9. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z powodu nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 61 ¹ , 62 ² w zw. z art. 55 § 1 ¹ KP)	1311
§ 10. Restrukturyzacja zatrudnienia	1313
1. Pozew pracownika o nawiązanie stosunku pracy – zawarcie umowy o pracę (art. 9 ustawy z 13.3.2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników)	1313
§ 11. Prawne aspekty wynagradzania pracowników	1315
1. Pozew pracownika o zapłatę wynagrodzenia za pracę i równowartość innych świadczeń (art. 187 KPC)	1315
2. Pozew pracownika o zapłatę wynagrodzenia – nagrodę jubileuszową (art. 187 KPC)	1316
3. Pozew pracownika o spełnienie przez pracodawcę świadczenia niepieniężnego lub zapłatę (art. 187 KPC)	1317
4. Pozew pracownicy zatrudnionej z powołania o zapłatę wynagrodzenia (art. 72 § 2 i 4 KP)	1319
5. Pozew pracownika w ochronie przedemerytalnej zatrudnionego z powołania o zapłatę wynagrodzenia (art. 72 § 3 i 4 KP)	1320
§ 12. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	1322
1. Pozew pracownika o zapłatę świadczenia urlopowego (art. 3 ust. 4–5a FundŚwSocJU)	1322
§ 13. Regulamin pracy	1324
§ 14. Przeciwdziałanie mobbingowi w pracy	1325
1. Pozew pracownika o zapłatę zadośćuczynienia lub odszkodowania z powodu mobbingu w pracy (art. 94 ³ KP i art. 187 w zw. z art. 13 KPC)	1325
§ 15. Zakaz konkurencji	1327
1. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania należnego z tytułu zawarcia umowy o zakazie konkurencji obowiązującego po ustaniu stosunku pracy (art. 101 ² KP) ...	1327
2. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z powodu naruszenia przez pracownika zakazu konkurencji w czasie trwania stosunku pracy (art. 101 ¹ KP)	1328
3. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z powodu naruszenia zakazu konkurencji przez pracownika po ustaniu stosunku pracy (art. 101 ² KP)	1330
§ 16. Odpowiedzialność materialna pracowników	1332
1. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania za szkody wyrządzone przez pracownika w mieniu pracodawcy (art. 114, 122, 124 i 125 KP)	1332
2. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z tytułu szkody w powierzonym indywidualnie pracownikowi mieniu pracodawcy (art. 124 § 1 pkt 1 KP)	1333
3. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z tytułu niedoboru spowodowanego w mieniu pracodawcy przez pracownika (art. 124 § 2 KP)	1335
4. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania z tytułu niedoboru w mieniu powierzonym łącznie pracownikom w ramach ich wspólnej odpowiedzialności materialnej (art. 125 w zw. z art. 124 KP)	1336
5. Pozew pracodawcy o zapłatę odszkodowania za brakujące mienie powierzone pracownikowi w ramach osobistego wyposażenia (art. 124 § 1 pkt 2 KP)	1338
§ 17. Odpowiedzialność porządkowa pracowników	1340
1. Pozew pracownika o uchylenie przez sąd pracy kary porządkowej (art. 112 § 2 KP) ...	1340
§ 18. Odpowiedzialność pracodawcy	1342
1. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z tytułu utraty jego mienia spowodowanej kradzieżą w zakładzie pracy (art. 187 KPC)	1342
2. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z powodu naruszenia przez niego w pracy z własnego sprzętu (art. 187 KPC)	1343
3. Pozew pracownika o zapłatę równowartości świadczeń i odszkodowania należnego w związku z chorobą zawodową	1345
4. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z powodu naruszenia zasady równego traktowania (dyskryminacji) pracownika w zatrudnieniu (art. 18 ³ KP)	1346
5. Pozew pracownika o sprostowanie świadectwa pracy (art. 97 § 2 ¹ KP)	1347
6. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania wskutek wydania niewłaściwego świadectwa pracy (art. 99 KP)	1348

§ 19. Czas pracy.....	1350
§ 20. Urlopy wypoczynkowe oraz inne zwolnienia z pracy	1351
1. Pozew pracownika o udzielenie urlopu wypoczynkowego (art. 153, 154 i 161 KP) ...	1351
§ 21. Uprawnienia opiekunów dzieci	1352
§ 22. Zatrudnianie szczególnych grup pracowników	1353
§ 23. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	1354
§ 24. Współpraca pracodawcy z zakładową organizacją związkową	1355
§ 25. Współpraca pracodawcy z pozazakładowymi przedstawicielstwami pracowników	1356
§ 26. Współpraca pracodawcy z Państwową Inspekcją Pracy	1357
§ 27. Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą	1358
§ 28. Układ zbiorowy pracy	1359
§ 29. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy	1360
1. Pozew pracownika o ustalenie lub sprostowanie treści protokołu o okolicznościach i przyczynach wypadku przy pracy (tzw. protokół powypadkowy, art. 189 KPC)...	1360
2. Pozew pracownika o zapłatę równowartości świadczeń i odszkodowania należnego w związku z wypadkiem przy pracy	1361
3. Pozew pracownika o zapłatę odszkodowania z powodu utraty lub uszkodzenia przedmiotów w związku z wypadkiem przy pracy (art. 237 ¹ KP)	1362
§ 30. Pisma procesowe	1364
1. Pozew wzajemny (pracodawcy lub pracownika) – art. 204 KPC	1364
2. Wzór formularza urzędowego PW – pozew wzajemny w postępowaniu uproszczonym (art. 204, 130 ¹ , 505 ² w zw. z art. 13 KPC)	1365
3. Pozew pracodawcy lub pracownika o zapłatę lub wydanie rzeczy w postępowaniu nakazowym (art. 484 ¹ –497 w zw. z art. 13 KPC)	1369
4. Pozew pracodawcy lub pracownika o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 497 ¹ –502 w zw. z art. 13 KPC)	1370
5. Odpowiedź pozwanego na pozew (art. 207 w zw. z art. 13 KPC)	1371
6. Wzór urzędowy formularza OP – odpowiedź na pozew w postępowaniu uproszczonym (art. 207 § 1, art. 130 ¹ , 505 ² w zw. z art. 13 KPC)	1372
7. Wzór urzędowy formularza DS – dane uzupełniające stron w postępowaniu uproszczonym (art. 130 w zw. z art. 13 KPC)	1374
8. Wzór urzędowy formularza DW – wnioski dowodowe w postępowaniu uproszczonym (art. 130 ¹ w zw. z art. 13 KPC)	1376
9. Zmiana i rozszerzenie powództwa dokonane przez powoda (pracownika lub pracodawcę) – art. 193 w zw. z art. 13 KPC	1378
10. Cofnięcie pozwu dokonane przez powoda (pracownika lub pracodawcę) – art. 203 w zw. z art. 13 KPC	1379
11. Ograniczenie żądania pozwu przez powoda (pracownika lub pracodawcę) – art. 203 w zw. z art. 13 KPC	1379
12. Wniosek pozwanego (pracownika – pracodawcy) o przyznanie kosztów procesu w związku z cofnięciem pozwu (art. 203 § 3 w zw. z art. 13 KPC)	1380
13. Wniosek powoda o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (art. 477 i 194 § 1 i 3, art. 195 i 196 w zw. z art. 13 KPC)	1381
14. Pismo procesowe przygotowawcze powoda – pozwanego (art. 127 i 207 § 2 KPC w zw. z art. 13 KPC)	1381
15. Pozew pracownika o uchyleniu się od skutków prawnych ugody sądowej (art. 189 KPC i art. 84, 88 i 918 KC w zw. z art. 300 KP)	1382
16. Pozew pracownika o wypłatę świadczenia pracowniczego z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 2 OchrRoszczPracU)	1384
17. Pozew pracodawcy w upadłości o wypłatę świadczeń pracowniczych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 15 OchrRoszczPracU)	1385
§ 31. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy	1387
1. Podstawowy wzór pozwu w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 126, 126 ¹ , 126 ² , 128, 130, 130 ¹ , 130 ² , 187 w zw. z art. 13 KPC)	1387
2. Pozew – w postępowaniu uproszczonym na formularzu urzędowym (art. 125 § 2 i 3, art. 130 ¹ i 505 ² w zw. z art. 13 KPC)	1388

3. Wniosek powoda lub pozwanego o uzupełnienie i sprostowanie protokołu rozprawy (art. 160 w zw. z art. 13 KPC)	1392
4. Wniosek o wpisanie do protokołu rozprawy zastrzeżeń strony o uchybieniach sądu pracy w przestrzeganiu przepisów procesowych (art. 162 w zw. z art. 13 KPC) ..	1393
5. Pismo procesowe strony (powoda lub pozwanego) – załącznik do protokołu rozprawy (art. 161 w zw. z art. 13 KPC)	1394
6. Wniosek pracownika o przywrócenie terminu składany na podstawie art. 265 KP	1394
7. Wniosek powoda lub pozwanego o przedłużenie lub skrócenie terminu sądowego (art. 166 w zw. z art. 16 KPC)	1395
§ 32. Postępowanie odwoławcze. Czynności procesowe związane z wnoszeniem środków zaskarżenia	1397
1. Zażalenie powoda lub pozwanego	1397
2. Apelacja powoda lub pozwanego	1398
3. Odpowiedź na apelację powoda lub pozwanego	1399
4. Skarga kasacyjna powoda lub pozwanego	1400
5. Odpowiedź powoda lub pozwanego na skargę kasacyjną	1401
§ 33. Sąd polubowny (art. 1154–1217 KPC)	1403
§ 34. Postępowanie egzekucyjne	1404
1. Wezwanie przedegzekucyjne	1404
2. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu (wyrokowi) sądowemu (art. 776, 777 i 781–783 KPC)	1405
3. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed sądem (art. 777 § 1 pkt 1 i art. 781 KPC)	1406
4. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika (art. 787 KPC)	1406
5. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko osobie, która przejęła obowiązki pracodawcy w trybie art. 23 ¹ KP jako jego następcą prawny (art. 788 § 1, art. 789 ¹ i 789 ² KPC)	1407
6. Wniosek o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego (art. 794 KPC)	1408
7. Wniosek dotyczący wszczęcia egzekucji z wynagrodzenia za pracę (art. 796, 880 i nast. KPC)	1408
8. Wniosek dotyczący wszczęcia egzekucji z rachunku bankowego (art. 889–893 ³ KPC) ..	1409
9. Wniosek dotyczący wszczęcia egzekucji z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 909–912 KPC) określonej czynności (niezastępowalnej) – art. 1050 KPC	1410
10. Skarga na czynność komornika (art. 767–767 ⁴ KPC)	1411
11. Skarga na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną dłużnika (art. 762 i 768 KPC)	1412
12. Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1027 KPC)	1413
13. Pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840, 843 KPC)	1414
14. Pozew przeciwegzekucyjny osoby trzeciej o zwolnienie od egzekucji (art. 841, 843 KPC)	1415
15. Wniosek o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku (art. 913–920 ¹ KPC)	1416
16. Wniosek wierzyciela o zawieszenie postępowania egzekucyjnego (art. 818–822 KPC)	1417
17. Wniosek wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego (art. 823–825 KPC)	1418
18. Wniosek wierzyciela o ustanowienie kuratora dla dłużnika nieznanego z miejsca pobytu (art. 802 KPC)	1419
19. Wniosek dotyczący udzielenia przez komornika informacji o prowadzonych w stosunku do dłużnika postępowaniach egzekucyjnych (art. 760 ¹ KPC)	1420
20. Wniosek dotyczący poszukiwania majątku dłużnika (art. 797 ¹ KPC)	1421
21. Wniosek łączny o wszczęcie egzekucji (z ruchomości, rachunku bankowego, wierzytelności oraz wynagrodzenia za pracę) (art. 796–800 KPC)	1421
Indeks rzeczowy	1423